

სოფლის მეურნეობის ინოვაციური განვითარების სფეროები და მხარდაჭერის მექანიზმები

თამარ ხმალაძე
სტუ ასისტენტი, დოქტორანტი
კონსტანტინე ხმალაძე
სტუ პროფესორი

СФЕРЫ И МЕХАНИЗМЫ ПОДДЕРЖКИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Хмаладзе Т. К.
Асистент, Докторант, Грузинский
Технический Университет
Хмаладзе К. Н.
Профессор, Грузинский
Технический Университет

АННОТАЦИЯ

Выделяются следующие основные направления инновационного развития сельского хозяйства: селекционно-генетическая, производственно-технологическая, организационно-управленческая и социо-экологическая.

Инновационное развитие невозможно без создания инвестиционной базы. Это: Инвестиции в человеческий капитал; Инвестиции в развитие биологических ресурсов, на основе разработок и освоения нововведений, обеспечивающих повышение плодородия почвы, рост урожайности сельскохозяйственных культур и продуктивности сельскохозяйственных животных; Инвестиции в разработку технологий, обеспечивающие совершенствование технико-технологического потенциала сельского хозяйства на основе применения энерго- и ресурсосберегающей техники и наукоемких технологий.

Необходимо усиление государственной финансовой поддержки фермерских хозяйств в виде кредитов, выдачи гарантий, субвенций и т. д.

Важнейшим источником финансирования и механизмом поддержки инновационного агропроизводства должна стать «Государственная программа поддержки села».

საკვანძო სიტყვები: ინოვაციური განვითარება; ინოვაციური სფეროები; ინვესტიციები; მხარდაჭერის მექანიზმები.

* * * *

სოფლის მეურნეობა ტრადიციულად ჩვენი ქვეყნის საბაზისო, წამყვანი სამეურნეო სფეროა. ამ დარგში დასაქმებულია შრომისუნარიანი მოსახლეობის ნახევარზე მეტი.

სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების მხრივ მცირემნიშვნეობის მიუხედავად, საქართველოს სო-

ფლის მეურნეობა ხასიათდება წარმოების ბუნებრივ ფაქტორთა მაღალი კონკურენტუნარიანობით. პირველ რიგში, იგულისხმება ხელსაყრელი ბუნებრივ-კლიმატური პირობები, მეურნეობრიობის ტრადიციები და კვლიფიკაცია, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დარგობრივი და ტერიტორიული სპეციალიზაცია, მონო კულტურების მაღალი ხვედრითი წონა.

მიუხედავად ამისა, სისტემური ტრანსფორმაციის პირობებში სოფლის მეურნეობა და მთლიანად, აგროსამრეწველო კომპლექსი აღმოჩნდა მზიმე მდგომარეობაში. ეს განაპირობა ბაზრების დაკარგვამ, დარგში ინვესტიციების მკვეთრმა შემცირებამ, მეურნეობის გაძლოლისა და ინსტიტუციური სისტემის მოშლამ, ქმედითი სახელმწიფო პოლიტიკის არარსებობამ. შედეგად, დაეცა წარმოების ტექნიკური დონე, შრომის მწარმოებლურობა და დასაქმების დონე. გაიზარდა უმუშევრობა, შიდა და გარე მიგრაცია, გაუარესდა ცხოვრების დონის მაჩვენებლები [1].

ბოლო პერიოდში შეინიშნება გარკვეული ძვრები აგროსექტორის გამოცოცხლების მიმართულებით, თუმცა, ქვეყანას კვლავ არ გააჩნია სისტემური და მწყობრი პოლიტიკური ხევა მოცემული დარგის ასალორძინებლად.

გვჭირდება კონკრეტული მეთოდებისა და მექანიზმების შემუშავება სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინოვაციურ რელსებზე გადასაყვანად. გამოვეყოფთ ინოვაციური პოლიტიკის შემდეგ ძირითად მიმართულებებს [2]:

- სელექციურ - გენეტიკური: არახელსაყრელი პირობების, დაავადებისა და მავნებლებისადმი მდგრადი ჯიშების წარმოებაში დანერგვა;
- სანარმოო - ტექნოლოგიური: რესურსდამზოგი ტექნოლოგიების დანერგვა;
- ორგანიზაციულ-მმართველობითი: დეგრადირებული აგროლანდშაფტის კარტოგრაფიულ-აეროკოსმოსური მონიტორინგის სისტემის დანერგვა;
- სოციო-ეკოლოგიური: პროდუქტიულობაზე ეროზიის საწინააღმდეგო კომპლექსების ზეგავლენის ეკოლოგიური და ეკონომიკური შეფასების მეთოდის სრულყოფა.

ინოვაციური განვითარება შეუძლებელია მყარი საინვესტიციო ბაზის შექმნის გარეშე. პირველ რიგში, ეს არის ინვესტიციები ადამიანურ კაპიტალში

(განათლება, მეცნიერება და კვლევები, მონაცემთა ბანკის შექმნა ინოვაციების შესახებ, საინფორმაციო-საკონსულტაციო სისტემები); მეორე, ინოვაციები ბიოლოგიური რესურსების შექმნა-განვითარებაში (სიახლეები, რომლებიც უზრუნველყოფენ) ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებას, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობისა და მეცხოველეების პროდუქტიულობის ზრდას; მესამე, ინვესტიციები ახალი ენერჯო- და რესურსდამზოგი ტექნიკის და მეცნიერებატევადი ტექნოლოგიების შექმნასა და დანერგვაში.

შეიძლება ითქვას, რომ სოფლის მეურნეობა განიცდის მწვავე საინვესტიციო დეფიციტს, რაც ფერმერთა უმრავლესობის მცირე შემოსავლიანობითა და დაბალკონკურენტუნარიანობით არის განპირობებული. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია ფერმერთა სახელმწიფო ფინანსური მხარდაჭერის შემდგომი გაძლიერება სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში ინოვაციების დანერგვის საქმეში. მიზანშეწონილია, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემის ფარგლებში სპეციალური ინსტიტუციის – ფერმერთა მხარდაჭერი სპეციალური ორგანოს შექმნა. მის მიზანს უნდა შეადგენდეს სოფლად ინოვაციურ მენარმეთა ხელშეწყობა და დაკრედიტება

ფერმერთა მხარდაჭერი ორგანო (პირობითად – ადმინისტრაცია) განიხილავს საკითხებს სესხების ან მათზე გარანტიების გაცემის შესახებ მხოლოდ ინოვაციური სამენარმეო პროექტების მიხედვით. ვიზიარებთ ეკონომიკურ ლიტერატურაში გამოთქმულ მიდგომებსა და მექანიზმებს ფერმერთა ფინანსური მხარდაჭერის ფორმებისა და მექანიზმების თაობაზე [3].

ფერმერების მხარდაჭერი ადმინისტრაცია გასწევს ორი ძირითადი სახის საკრედიტო მომსახურებას:

- სასოფლო-სამეურნეო სესხები და სესხები სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე;
 - სესხები ბიზნესსა და მრეწველობაზე.
- სასოფლო-სამეურნეო სესხების პროგრამები. მათი დანიშნულებაა ფინანსური დახმარება აღმოუჩინოს საოჯახო მეურნეობებს ან კოოპერატივებს. ეს სესხებია:
- კრედიტები ფერმების შესაძენად;
 - კრედიტები ფერმერული მეურნეობის წარმართვისათვის;
 - კრედიტები შეზღუდული რესურსების მქონე ფერმერებს;
 - სპეციალიზირებული სესხები, მაგალითად, აკვაკულტურის განვითარებისათვის;
 - სესხები საგანგებო ეკონომიკურ მდგომარეობასთან დაკავშირებით;
 - სესხები სტიქიურ მოვლენებთან დაკავშირებით;
 - კრედიტები მიწებისა და ნყლების რეკულტივაციაზე.

აღნიშნული სესხების ვადები და პირობები განსხვავებულია, თუმცა, ჩვეულებრივ, მათი არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ადმინისტრაცია გასცემს გარანტიებს (თავდებობებს) ადგილობრივი საკრედიტო ინსტიტუტების მიერ გამოყოფილ ინოვაციურ სესხებზე.

სესხები ბიზნესსა და მრეწველობაზე. ფერმერების მხარდაჭერი ადმინისტრაციამ აქტიურად უნდა შეასრულოს გარანტიის როლი კრედიტებზე, რომლებიც გაიცემა კომერციული ბანკების მიერ აგრომრეწველობის განვითარებისა და გაფართოების მიზნით.

გარანტიები სესხებზე გაიცემა ბიზნესის შემდეგ სახეობებზე:

- შენობებისა და მიწის შეძენა;
- შენობის აღდგენა ან ახლის მშენებლობა;
- მანქანებისა და მოწყობილობების შეძენა;

საბრუნავი კაპიტალის შეძენა მარაგების სესაქმნელად და ფულად ნაკადებზე მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

სესხის მაძიებლის განცხადების განხილვის დროს მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს მისი საიმედოობა და უზრუნველყოფის დონე.

სესხის საპროცენტო განაკვეთი უნდა განისაზღვროს ადგილობრივი საკრედიტო დაწესებულებებისა და ფერმერების მხარდაჭერი ადმინისტრაციის მიერ. ჩვეულებრივ, იგი უნდა აღემატებოდეს სახაზინო ობლიგაციების განაკვეთს დაფარვის ანალოგიური ვადებით. განაკვეთი შეიძლება იყოს ფიქსირებული ან ცვლადი, კომერციული სესხის გაცემის მონაწილეობის ხასიათის შესაბამისად.

ფერმერების მხარდაჭერი ადმინისტრაციას შეუძლია მოითხოვოს განმცხადებელი მფლობელების ან პარტნიორების უპირობო პირადი გარანტიები. აგრეთვე, შესაძლებელია მოთხოვნილ იქნას სესხის მაძიებელთა სიცოცხლის დაზღვევა. იმ შემთხვევაში, როდესაც კრედიტის მოთხოვნილი თანხა აღემატება 1 მლნ ლარს, აუცილებელია ჩატარებულ იქნას კვლევა პროექტის განხორციელებადობის შესახებ.

სესხის გაცემა ბიზნესსა და მრეწველობაზე ფერმერების მხარდაჭერი ადმინისტრაციის პროგრამების ფარგლებში, არ გულისხმობს იმ პირობას, რომ ადმინისტრაციის მიერ გარანტიად დადგომამდე, მაძიებელმა კომერციული ბანკიდან მიიღოს უარი დაკრედიტებაზე.

საყურადღებოა, რომ ბევრ სასოფლო რეგიონში სესხის მიღების შესაძლებლობა ბიზნესისა და მრეწველობის განვითარებაზე გახდება მნიშვნელოვანი ფინანსური სტიმული ახალი სამუშაო ადგილების შექმნისა და კაპიტალის ინვესტირების მხრივ. თუმცა, გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ სესხის გაცემის მრავალი წინასწარი პირობის არსებობა ამ ფინანსურ წყაროს გახდის მიუწვდომელს მრავალი დამწყები მენარმისათვის.

სოფლის მეურნეობაში ინოვაციური მენარმეობის განვითარების სახელმწიფო მხარდაჭერის მნიშ-

ვნელოვან წყაროდ უნდა გადავაქციოდ «სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა» [4]. პროგრამის ძირითადი პრინციპების დაცვით, სასურველია, გამოყოფილი რესურსების ხარჯვის მიზნობრიობით დამატებით განისაზღვროს ინოვაციური სამენარმეო პროექტებისადმი საინვესტიციო-ინფრასტრუქტურული ხელშეწყობა. კერძოდ, სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით გათვალისწინებული თანხა გამოყენებული უნდა იქნეს სოფლის პირველი რიგის სოციალურ-ეკონომიკურ საჭიროებებისა და ინოვაციური საქმიანობების დასაფინანსებლად; კერძოდ, ეს შეიძლება იყოს:

ა) ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის ობიექტების აღდგენა-რეაბილიტაცია მაგ. ხიდის აღდგენა, სოფლის გზის შეკეთება, მოსახლეობის სასმელი წყლით მომარაგების სისტემის შეკეთება, სარწყავი არხების რეაბილიტაცია, ნაპირსამაგრი თუ სანიაღვრეთა გამწმენდი სამუშაოების ჩატარება და ა.შ. ეს მნიშვნელოვნად დაასტიმულირებს ინოვაციური ინვესტიციების მოზიდვას ინვესტორის მიერ გასანევი ხარჯების დაზოგვის კუთხით.

ბ) სოფლის კეთილმოწყობის სამუშაოების ჩატარება, რაც სოციალური სფეროს განვითარების დონის ამაღლებით, სხვა თანაბარ პირობებში, ნაახალისებს ინოვაციური კაპიტალის მოზიდვას.

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის განხორციელების ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით აუცილებელია შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

- სოფლის მოსახლეობის მაქსიმალური ჩართულობის უზრუნველსაყოფად საინფორმაციო-საკონსულტაციო საქმიანობის გაფართოება;

- ტრენინგ-სემინარების ორგანიზება პროგრამის ფარგლებში საჭიროებათა იდენტიფიცირებისა და პრობლემების სწორად შერჩევისათვის;

- მოსახლეობის შრომითი მონაწილეობის როლის ამაღლება ცალკეული პროექტების ანუ სამუშაოების შესრულების დროს. ამისათვის საჭიროა მათი პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების ქმედითი სისტემის შექმნა;

- მუნიციპალიტეტის გამგეობის საქმიანობის წარმართვა დაფინანსების სხვადასხვა წყაროს ხარჯზე განხორციელებული ინოვაციური საინვესტიციო პროექტების «სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის» პროექტებთან სინდიცირების მიმართულებით;

- «სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით» განხორციელებაზე გამოყოფილი საბიუჯეტო ასიგნებების ეტაპობრივად გაზრდა დაფინანსების სხვა წყაროების შემცირების კვალობაზე;

რციელებაზე გამოყოფილი საბიუჯეტო ასიგნებების ეტაპობრივად გაზრდა დაფინანსების სხვა წყაროების შემცირების კვალობაზე;

- დიფერენცირებული მიდგომა პროგრამით გათვალისწინებული სახსრების განაწილების დროს. რეგიონების მიმართ უნდა განხორციელდეს ეფექტიანი სელექციური მიდგომა, კერძოდ, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი საინვესტიციო რესურსები არ უნდა იქნას განაწილებული პროპორციულად, ზოგადი დემოგრაფიული მაჩვენებლების მიხედვით. ფინანსური რესურსები უნდა წარმართოს ეგრეთწოდებული სტატისტიკური ტერიტორიების სოფლის მეურნეობის ინოვაციური განვითარების საჭიროებებისა და მასთან დაკავშირებული კონკრეტული ინფრასტრუქტურული ამოცანების გადაწყვეტის მიმართულებით, სამხარეო და მუნიციპალური კუთვნილების მიუხედავად. მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს დეპრესიულ რეგიონებს, მათი განვითარების დონის გამოთანაბრების უზრუნველსაყოფად;

- მეტი მიზანდასახულობა და ეფექტიანობა უნდა იქნას მიღწეული «სოფლის მხარდაჭერის პროგრამისა» და დაფინანსების სხვადასხვა წყაროს ხარჯზე განხორციელებული საქმიანობის კოორდინაციის სფეროში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო აღწერა 2014 | საქსტატი. თბილისი.
2. Устюкова В.Н., Пахомова А.А. ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 6.
3. ლ. ბერიძე. ფერმერთა სახელმწიფო ფინანსური მხარდაჭერის სისტემის ჩამოყალიბებისათვის. საერთაშორისო კონფერენციის შრომების კრებული. თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2012. გვ. 47-49. <http://ispc.tsu.ge>
4. კ. ხმალაძე. სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ეფექტიანად განხორციელებისათვის. «სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების პრიორიტეტები», - შრომების კრებული. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი, 2012. გვ. 566-570.